

досліджень: збірник доповідей наукової конференції, (м. Київ, 23–25 березня 1998 р.). Київ: ун-т ім. Т. Шевченка; упоряд, 1999. С. 18–22 .

2. Варбан Е. А. Жизненный кризис : попытка определения. Журнал практикующего психолога, 1997. Вып. 3. 153-161 с.

3. Варбан Є. О. Психодіагностика стратегій подолання критичних життєвих ситуацій : деякі підходи та методи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія № 12 Психологічні науки, 2007. Вип. 17. С. 177-182.

4. Василюк Ф. Е. Типология переживания различных критических ситуаций. *Психологический журнал*. 1995. № 5. С. 104-114.

5. Життєві кризи з позицій рольової теорії URL:<https://bookster.com.ua/zhyttievi-kryzy-z-pozytsii-rolovoi-teorii/>

6. Титаренко Т.М. Особистісні кризи студентського віку. *Зб. наук. статей* / ред. Т. М. Титаренко. Луцьк : Редакційно-видавничий відділ "Вежа" Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 110 с. .

7. Титаренко Т. М. Життєва криза очима психолога. *Психологія життєвої кризи* / ред. Т. М. Титаренко. Київ : Агропромвидав України, 1998. С. 8-68.

8. Шамне А.В., Данюк М.А., Мовчан О.В. Вікові особливості становлення компонентів самоактуалізації у період підліткового та юнацького віку. *Актуальні проблеми психології у закладах освіти : зб. наук. праць*. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. С. 72-78.

Гоян Ігор, Будз Володимир
м. Івано-Франківськ, м. Львів

СИНЕРГІЙНО-ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ОСОБИСТОСТІ

Із методологічного погляду особистість, на нашу думку, слід розглядати у *холістичному* сенсі – як тілесну та духовну цілісність, яка перебуває у синергії її складових частин. У такому сенсі дійсно людина формується як синергійна єдність її розмаїтих основ. Зокрема, таким важливим елементом формування

людини є емоції, які, належачи до психічної сфери, є підґрунтям для формування антропогенезу, соціогенезу та ноогенезу [3, с. 75]. Водночас, якщо ми приймаємо положення про те, що особистість має холистичний вимір, то в ній немає якогось визначального чинника, а всі ці чинники перебувають у єдності.

Таку синергійну єдність особистості можна зазвичай простежувати на феноменологічному рівні. У цьому сенсі можна констатувати також структурну єдність інтенціональності [2], яка вказує на єдність всіх вимірів психіки та свідомості, які синергійно взаємодоповнюються.

Власне, на наш погляд, психіку, свідомість та розум особистості, а також всі феноменологічні результати, які особистість продукує, можна аналізувати з точки зору їх синергійності, бо, наприклад, смисли, цінності, емоції, воля, думки, почуття існують в єдності та взаємодоповнюються, створюючи підґрунтя для феноменологічної самоорганізації міжособистісних та суспільних відносин [1]. Власне феноменологічні явища, які продукує особистість справді перебувають у синергії, оскільки неможливо чітко розрізнити волю та смисли, емоції та думки, почуття та цінності, оскільки вони взаємодоповнюються, взаємокорелюються та є підґрунтям для функціонування один одного. Звідси, якщо особистість проявляє якісь емоції і почуття, то відповідно вони ґрунтуються на світогляді, оцінках, розумінні цінностей, мають смислові зв'язки з усвідомленням предмету емоцій і почуттів. Тому, на наше переконання, для адекватного розуміння особистості доцільно вести мову про синергійно-феноменологічний вимір особистості, який ґрунтується на єдності всіх феноменологічних явищ, які у своєму житті продукує особистість.

Література

1. Будз В. П. *Самоорганізація суспільної дійсності в контексті її антропологічних засад та аксіологічних чинників* : у 5 т. Т. 3 : Феноменологічні та аксіологічні чинники самоорганізації суспільного буття в контексті людської антропології : монографія = Self-Organisation of Public Reality in the Context of its Anthropological Principles and Axiological Factors : in 5 vol. Vol. 3 : Phenomenological

and Axiological Factors of Self-Organisation of Social Being in the Context of Human Anthropology : Monograph. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2017. 501 с.

2. Гоян І. М. Історико-філософська рефлексія психологізму: на перетині філософії і психології : монографія. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2011. 360 с.

3. Hoian I. M., Budz V. P. Emotions as Self-Organizational Factors of Anthropogenesis, Noogenesis and Sociogenesis. In: *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 2021. No 19. P. 75–87.
DOI: <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i19.236007>

Гундертайло Юлія

м. Київ

РОЗМАЇТТЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ У СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ СУПРОВОДІ ВПО

За даними Міністерства соціальної політики України, станом на січень 2021 року зареєстровано близько 1,4 мільйона внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Для цих людей військовий конфлікт на теренах України є особистим драматичним переживанням, і щодня вимагає додаткових зусиль для подолання наслідків травмівних ситуацій.

Організація соціально-психологічного супроводу ВПО у переході від війни до миру має ґрунтуватися на комплексному підході. Міжнародний досвід соціально-психологічного супроводу у подібних ситуаціях було акумульовано в керівних принципах МПК з питань психічного здоров'я та соціально-психологічної підтримки в надзвичайних ситуаціях [2]. Міжвідомчий постійний комітет (МПК) було створеної у 1992 році в рамках ухваленої Генеральною Асамблеєю ООН Резолюції 46/182, спрямованої на зміцнення координування у сфері надання гуманітарної допомоги. Міжвідомчий постійний комітет функціонує як міжвідомча платформа для координування, розроблення політики